

LES NATURELSES TORTURADES DE MARC

Ens l'imaginem amb una nitidesa cinematogràfica. L'home cavalca per damunt l'arena de la platja en rompre el dia. Capcot i sondrollant als vaivens del cavall, amb la mirada incapaç de sostindre l'escomesa dels primers raigs, tot en ell suggereix que ha passat la nit en vetla. L'escuder, que el segueix a un tret de ballesta, és qui li porta el falcó. En l'horitzó marítim s'endevina la taca d'una barca de bolig; una taca mòbil i insignificant que engrandeix l'escenari immens de l'aigua. I Ausiàs Marc mira, assegut en la sella del cavall, no cap a la mar en aquells moments previsible, sinó cap a l'espai de marjals, territori de cacera privilegiat, que s'estén a l'altra banda dels muntallars d'arena.

Quin és el sentit de la mirada d'aquest cavaller? Engrunes de significat es destil·len a través dels poemes que va escriure. Però, és lícit a l'historiador fer servir versos per a observar en aquest cas la civilització agrària? Les relacions de la història amb la literatura no són gens fàcils. Hi ha filtres poderosos de l'art narratiu o poètic que actuen com a paranys, quan al cap i a la fi el seu objectiu passa per transmetre un plaer estètic, una lliçó moral, un volantí retòric, no mai estendre acta d'un esdeveniment. Però la literatura és una pedrera de detalls, subministra testimonis imprevistos i cada volta més valuosos com més reculem cap al passat, i com més ens endinsem en àmbits marginals de recerca, on les veus en primera persona esdevenen petites joies justament per la seua raresa.

Per donar compte dels paisatges medievals no podem estar-nos de res. Les informacions documentals són massa avares per renunciar a les revelacions de la pintura o de la literatura. En el cas de Marc ens interessa tant el que diu com el que no diu. Més aviat no diu pràcticament res de la naturalesa, aquest home que necessàriament va navegar per la Mediterrània occidental, que va recórrer a peu i cavall les amables

hortes del país i sobretot va trescar per les terres verges que encara no havien sigut domesticades per l'empenta de la rella i la sèquia. Ja ho sabíem això. A Marc no li interessa o li interessa ben poc la naturalesa real. Les seues preocupacions rauen més aviat a trobar explicacions plausibles a les obsessions que el turmenten, en un estira i afluixa de l'amor i la mort. El seu paisatge predilecte és el de l'ànima. Ara bé, hi ha moments que no pot eludir-los, els escenaris naturals, perquè ben mirat aquests escenaris li permeten aquelles metàfores que encara desconcerten i que

sens dubte deixaven bocabats els seus lectors, o els seus oients, que de segur que en serien més. Inèdites o reaprofitades, Marc degué adonar-se de l'atractiu sonor, contundent, eloqüent, torbador de les imatges de la naturalesa ficades en el decasíl·lab. Ara bé, en un cor desgraciat com el seu, no era possible el prat vellutat, l'oreig de perfums, la font deliciosa, el reilet graciós de la cadenera. El *locus amoenus* quedava absolutament proscribit. En canvi, Marc obre el trestellador als espais salvatges i a les salvatgines que el poblen, a aquells àmbits que, en efecte, precisen amb una perfecció i una economia formidable de paraules la seua desesperació: és la "cruel platja deserta" o l'"aspra serra", una imatge aquesta que es

remuntava si més no a la Vida de Sant Cutbert, que visqué, segons Beda el Venerable, *in arduis asperisque montibus*. I és la mar desfermada a punt d'engolir-se els mariners, que bull com la cassola en forn i espanta fins els mateixos peixos, que fugen d'un terratrèmol submarí, com han suggerit Costanzo di Girolamo i Donatella Siviero. Marc és aquest volcà submergit d'erupcions esfereïdores. Belles en la seua virulència.

FERRAN GARCIA-OLIVER

Historiador. Autor d'*En la vida d'Ausiàs Marc* (Ed. 62)

